

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LLM4221, Szintaxis I., Szövegtan							
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Kádár Edit							
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Huszthy Bálint egyetemi adjunktus dr. Dimény Hajnalka tanársegéd							
2.4 Tanulmányi év	II	2.5 Félév	4	2.6 Az értékelés módja	vizsga	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint	Sz
							A tantárgy jellege (kötelező/választható/faktultatív)	KÖ

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	42	melyből: 3.5 előadás	14	3.6 szeminárium	28
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					32
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					19
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					25
Konzultáció					4
Vizsgák					4
Más tevékenységek.....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	84				
3.8 A félév össz-óraszám	126				
3.9 Kreditszám	5				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• LLM1221 – Fonetika, alkalmazott szövegtan
4.2 Kompetenciabeli	• 1. a megjelölt tárgyaknál felsorolt kompetenciákat

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	előadásterem, tábla, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	szemináriumi terem, vetítő, laptop

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<p>C3.1 A nyelvészeti alapfogalmak, szakterületek és módszerek, az anyanyelv szerkezetének és működésének szinkrón és diakrón szempontból való meghatározása és alkalmazása.</p> <p>C3.2 A nyelvészeti leírások vitatott kérdéseinek/problémáinak felismerése, az információforrások összehasonlítása és rangsorolása.</p> <p>C5.2 A morfológiai, szintaktikai, szemantikai, pragmatikai kategorizációk értelmezése, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások elemzése nyelvészeti fogalmak használatával.</p>
Általános kompetenciák	CT2. Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A kurzus a magyar nyelv mondattanához a generatív grammatika elmélete felől közelít. A hallgatók tájékozódási pontokat, fogódzókat kapnak a tudományos érvelés mibenléte, a nyelvészeti adatolás és értelmezés kérdéseiben, valamint az alapvető szakirodalmi források tekintetében.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	A hét mondatban előadás nem kíván bevezetés lenni a (magyar) generatív mondatban, hanem csupán néhány olyan fogalmat vesz át abból (a megfelelő technikai apparátus nélkül), amely a hallgatók eddigi leíró nyelvészeti ismereteit más perspektívába helyezi. A kurzus célja elsősorban mintegy az alternatíváját felmutatni annak a hagyományos leíró nyelvészettnek, amelyben a hallgatók eddig „szocializálódtak”, külön hangsúlyt helyezve azoknak a jelenségeknek a leírására, amelyeket a hagyományos nyelvészet éppen azért nem tárgyalt, mert nincsenek meg hozzá az eszközei.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. előadás: Bevezető beszélgetés. A nyelvészet: módszer. Műveletek végzése nyelvi adatsorokkal.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
2 előadás: Rendszermondattól–szövegmondat/ rendszer nyelvészet–szöveg nyelvészet. A grammatika szabályhalmaz? Mi a szabály? Szabálytípusok. Minek a modellje a grammatika? A grammatikai modell alkotásának lépései. Elemkészlet és szabályrendszer.		
3. előadás: Nyelvtipológia, linearizáció és nyelvtipológia. Szó sor vs. mondat szerkezet. Relációs és lineáris organizáció. Alapszórend. Univerzálék és tendenciák. A szórend szabadsága és tanulhatósága. Mit kódol a sorrend? Mintázatok. Hangsúly és a szórend.		
4. előadás: Semleges és nemsemleges mondatok. A magyar mondat topik-predikátum tagolódása. Topik(ok): mi lehet topik (határozott és határozatlan, specifikus és nem specifikus kifejezések), mikor van több topik, mikor hiányozhat (eseményleíró, helyzetjellemző stb. mondatok). Thetikus és		

kategorikus állítások. Individuumszintű és helyzetképszintű predikátumok. Specificitási korlátozást mutató igék.		
5. előadás: A predikátum belső szerkezete 1. Igemódosítók. Predikatív vonzatok. A predikátum belső szerkezete 2. Fókusz tartalmazó predikátumok. Azonosító fókusz és információ fókusz. A kérdőszó pozíciója. Kvantort tartalmazó predikátumok. Hatókör. Tagadás.		
6. előadás: Kontrasztív topikok. Eseményszerkezet. Régensek, vonzatok, szabad határozók.		
7. előadás: Szemantikai szerepek. Unakkuzatív (mediális) és unergatív igék. Egyszerűsített modell és ábrázolás.		
Bibliográfia		
kötelező olvasmány		
<ul style="list-style-type: none"> • É. Kiss Katalin – Siptár Péter – Kiefer Ferenc: <i>Új magyar nyelvtan</i>. I. rész: Mondattan. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. (1–3. alfejezet: 1. A mondattan tárgya és alapfogalmai; 2. A mondat topik–predikátum tagolódása; 3. A predikátum belső szerkezete) 		
segítő háttéranyag		
<ul style="list-style-type: none"> • Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i>. 1. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2017. 1–172. • Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i>. 2. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2018. 1–173, 314–361. 		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés a szövegnyelvészetbe (Beszélt és írott nyelv különbsége; az elméleti nyelvészet és a szövegnyelvészet szintjei; határterületek, interfészek)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések dialogikus módszer tanári magyarázatokkal vita, csoportmunka	
2. Szövegtipológia (Kommunikáció- és tipológiaelmélet; nyelvtipológiai és szövegtipológiai, a szövegek hagyományos csoportosítási lehetőségei a létrehozás módja és a kommunikációs célok szerint)		
3. A szövegelemzési lehetőségek/1. (Szöveggrammatikai és szövegsemantikai elemek)		
4. A szövegelemzési lehetőségek/2. (Szövegpragmatikai elemek; kötőelemek a szöveg mikro-, mezo- és makroszintjén)		
5. A textológia és a filológia interfésze (Régi szövegek elemzése; kézíráselmélet, kalligráfia, paleográfia, grafológia... Mennyiben szövegtan a filológia? Miben áll a filológusok munkája? Esettanulmány: az újlatin nyelvek kialakulása a latinból, falfeliratokon és késő-latin vulgáris szövegeken keresztül)		
6. Középkori magyar szövegek elemzése szövegtani szempontból (Károli Gáspár bibliafordítása; konkrét elemzési példák a kiemelt szövegrészletek mikro-, mezo- és makroszintjén)		
7. Középkori magyar szövegek elemzése filológiai szempontból (Müncheni kódex, Jordánszky-kódex, Sylvester bibliafordítása; mit sugall a kódexek szövegeinek külalakja? Kalligráfiai és grafológiai elemzések)		
8. Mi (lehet) szöveg? Szöveg és beszédhelyzet		
9. A szöveg kommunikációs közege. A szövegvilág. Tér és idő jelölése a szövegben		
10. Koherenciatényezők a szöveg mikroszintjén		
11. Koherenciatényezők a szöveg mezoszintjén		

12. Monológ vs. párbeszéd		
13. A szöveg szerkezete (makroszintje). A szöveg stílusa. A cím		
14. Ismételés. Elemzések, gyakorlatok		

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.
--

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	–a globális problémalátás, valamint a rendszeres (és rendszerbeli) összefüggések átlátásának képessége	írásbeli vizsga (95%), fogalomtérkép (5%)	40%
	–az elméleti és terminológiai ismeretek alapossága		
	–a tanult ismeretek alkalmazásának képessége		
	–következetes, logikus gondolkodásmód		
10.5 Szeminárium	Szövegtan: problémafelismerés, terminológiai ismeretek, az ismeretek gyakorlati alkalmazása	írásbeli vizsga	60%

10.6 Minimális követelmények

A fogalmak helyes használata, globális problémalátás, vitakészség, biztonságos mondattani elemzés, az elméleti háttér ismerete, a szakirodalom ismerete. Az értékelés pontozás alapján történik. A vizsga akkor sikeres, ha a hallgató eléri az átmenő jegynek megfelelő minimális pontszámot mindkét komponensben. A megszerzett részjegyek 4 vizsgaidőszakon át érvényesek (azaz pl. a 2024. júniusi rendes vizsgaidőszakban megszerzett részjegy a 2025-ös júniusi pótvizsgáig). Ha ezalatt nem sikerül megszerezni a teljes jegyet, a részjegy elvész, és újra meg kell szerezni.

A kitöltés időpontja	Az előadásért felelős tanár aláírása	A szemináriumért felelős tanár aláírása
2024.04.13.		
Az intézeti jóváhagyás időpontja	Az intézetvezető aláírása	
2024.04.18.		

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITAT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
Tel.: 0264-53.22.38
Fax: 0264-43.23.03

A dékáni jóváhagyás időpontja	A felelős dékánhelyettes aláírása	A kar pecsétje
----------------------------------	--------------------------------------	----------------